

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
(Bakara/185)

Bu âyet-i celîlede şehri Ramazan ile nüzûl-i Kur'ân ve farziyyet-i sıyam gib üç mesele-i mühimme beyan buyurulmuştur. Zâhirde bu meseleler yekdiğerine o kadar hâ'iz-i nisbet değıl gibi zan olunur. Mefâd-ı celîl-i hükm-i ilâhîyi îzah ile mesâ'il-i selâsenin münasebet-i asliyye ve âsâr-ı hikemiyye ve ameliyyesini beyan edeceğız.

Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: Ramazan ayı kendisinde Kur'ân inzâl olunan bir aydır. Kur'ân ise nâsa hüdâ-yı mahz olup mâddeten ve hükmen beyyinât-ı hüdâyı câmi' olduğı gibi hey'et-i mecmû'asıyla furkandır (mi'yâr-ı hakk ve bâtıldır). Her kim sizden ru'yet-i hilal ile şühûd-i şehre vâsıl olursa sâ'im olsun.

Ramazân-ı şerîfin münezzel-i Kur'ân ve bu teşrife mahal olmasında hikmet, Ramazân'ın şehri i sıyam olmuş olacağı bî-ıştibâhtır.

Kur'ân-ı azîmü's-şân câmi'-i beyyinât-ı hüdâ olup inzalden maksad-ı aslî kabul ve ısgâ gibi iki şart ile hâsıl olur. Bu iki şart ise nefsi insânîdeki mevcudiyetin evzâ'ına göre olabilir. Evzâ'-ı nefise hiçbir zaman sabit ve tahavvûlden masûn olamaz. Binâenaleyh vaziyet-i nefsiyye bir karargâh bulduktan sonra şarteyn-i ma'lûmeynin zemîn-i husûlünü tetkik iktizâ eder.

Sıyam şehvet-i insâniyyeyi tazyik eden bir hudûd-i muvakkattır. Bir hüküm ile ıstihâ tahdid edildiğı zamanlarda nefsi insânî bir takım 'alâyk-i şehvâniyyeye takılmakdan -bir müştehadan bir müştehayâ nakl-i ıstihâ etmekten- hâlî olamaz. Bütün müştehiyyât-ı nefsâniye addolunan şeyler ise enfüsî ve hissî olup onlarla ıstihâ sebebiyle kalb-i insânîde olan şu'ûnât-ı rûhâniyyeyi idraktan müfekkire mahrûm ve âfâk-ı hakîkattan tecellî eden lema'ât-ı envâr-ı ulûm-i ilâhiyyeden akıl mehcür olur.

Dâire-i akıl ve fikir de kabul ve ısgâya zemin müsâit bulunamaz binâen 'alâ-zâlik sıyam ile ıstihâyâ vaz' ettiren hadd-i zarûrî ve âzâdegî ubûdiyyetle kuvve-i akliyye ve rûhâniyyede rû-nümâ olan tecerrüd ve inkıtâ-ı muvakkat te'sîriyle bir zemîn-i kabul ve ısgâ hasıl olduğuna mebnî şehri i sıyamda nüzûl-i Kur'ân'ın ne kadar maksad-ı aslîye mutâbık olacağı vâreste-i

îzah ve beyandır.

Mesâ'il-i selâseye bahis intikal ettiğinde görürüz ki bir şehir-i Ramazan bir de nüzûl-i Kur'ân bir de sıyam vardır.

Şehir-i Ramazân'ın ayrı bir mevcûdiyeti vardır.

Bu âyet-i celîlede mevzû' bahis olması kendinin münezzel-i Kur'ân olmak gibi bir sıfât-ı 'aliyye ile mevsûfiyyeti itibarıyladır. Hâlbuki Kur'ân-ı Kerîm her şahsın hayât-ı dîniyyesinde rehber-i hidâyet olduğu gibi bütün dünyanın hayât-ı kevniyyesinde de hüccet-i hidâyet ve burhân-ı yakîn ve isâbettir. Zâtında bu evsâfî hâ'iz ve câmi' olan Kur'ân-ı hakîm nâzil olduğu bir kıt'a-i zaman ki "Şehir-i Ramazan" ile mevsûmdur. Ânın hilâli ru'yet olunduğunda hemen sâ'im olmak lüzûmunu Allah beyan buyurmuştur.

Bu lüzum şehir-i Ramazan münasebetiyle midir? Ânifen zikir olunduğu vechile nüzûl-i Kur'ân, Ramazan'da olan sıyam itibarıyledir, demiştik. Binâenaleyh lüzûm-i sıyamda nüzûl-i Kur'ân münasebetiyle olmak zarûrîdir. Çünkü zâtî itibarıyla "zaman" hem bir emr-i itibârî hem de mütesâvietü'l-ahyandır. Şehir-i Ramazân'a bu şahsiyet-i mahsûsayı i'tâ eden nüzûl-i Kur'ân ile ânı kabul ve işgâya insânı daha ziyade müste'id kılan sıyamdır. Burada zât-ı sıyam ile tahsis olunan zaman hakkında felsefî bir mütâla'a beyan etmek istiyorum.

Zâtında, sıyam bütün şerâ'itini nazar-ı itibâra alındığında görülür ki 'ale'l-ıtlak müştehiyyâtından inkıtâ'-i muvakkattır -muvakkat bir mahrûmiyettir-. Biz müştehiyyâtından inkıtâ' ile kendinde ittisâl-i me'âlî ve i'tilâ-yı manevî ve rûhânî peydâ olan nüfûs-i zekiyye ashâbını tasavvurla "müştehiyyâtından inkıtâ'" ta'bîrini isti'mal ettik, yoksa muvakkat bir mahrûmiyettir ki ma'îşetin derecât-ı müte'addidesini işgal eden efrâd-ı muvahhidînin mâ-beynini ta'dil ve tesviye eder. Nasârâ'nın perhîzi ile mukâyese edildiğinde derhâl tayin eder ki ibâdet olmak; lafzıyla, manâsıyla sıyâma tahassus eder. Perhiz lafzı itibarıyla bir kere sıhhi olur. Mevsim itibarıyla de iktisâdî olur.

Memnû' olan at'imeye nisbetle ağıniyâ olan zamanında daha latif mat'ûmât tedarik eylediğinden, perhiz[de] kat'iiyen hikmet ve şerîta-i ibâdet görülemez. Bir kerede bir kısım nimet-i ilâhiyyeden bilâ-sebep memnû'iyet dolayısıyla perhiz tecziyyeye de müşâbihtir.

Cenâb-ı Hakk'ın Benî İsrâ'îl'e bazı mat'ûmâtı haram ettiği onların cezâ'en memnû'iyetleri

esas-ı perhîzin vaz' ve tasavvurunda asıl olabilmekte mümkündür.

Diğer iki itibara bir üçüncü de mutlaka bu olacaktır. Nasârâ "Maksad, Allah'ı ta'zimdir", deseler de inkıtâ' tam ile sıyam şeklinde olmadıkça isbât-ı müdde'âda pek çok müşkilâta tesadüf ederler.

Zamân-ı sıyâma gelince: sıyâmın farziyyeti hilâl-i Ramazân'ın şühûduna ta'lîk buyurulmuştur.

Şehr-i Ramazan ise şühûr-i kameriyyeden olup küre-i kameriyyenin devr-i senevîsi küre-i şemsiyyenin devr-i senevîsinden noksan olması cihetiyle te'hir ederek bir şehr-i kamerî şühûr-i şemsiyyenin kâffesine otuz altı sene içinde uğramak tabî'î olduğuna nazaran şehr-i Ramazan ve sıyam bütün mevâsimi devr ve yetmiş beş yaşını ikmal eden bir zâtın bütün ömründe iki kere bütün mevâsimde sâ'im olması lâzım gelirken sıyam ile bütün 'ibâdullâhın mâ-beynini bütün merâsimin hükmünce olan mahrûmiyyetlerde ta'dil ve tesviye etmek kadar hikmet-i vâsi' ve fıtrat-i şâmil bir gâye-i bedî'anın başka bir sûretle husûlû imkan hâricindedir. Yalnız sıyâmın zât ve zaman hasbiyle olan mevki'i düşünölmek dîn-i İslâm için hüccet-i kâtî'a-ı ezeliyyet ve ebediyyettir.

Bu perhiz gibi şehre değil de mevâsime tahsis olunmuş olasa idi, 'ubûdiyyetten ziyade menâfî'-i dünyeviyyeye muvâfakat şâ'ibesinden âzâde olamaz idi.

Mevâsim-i sene-i şemsiyyenin fusûlünden ibaret olup lâ-yeteğayyer olması cihetiyle mevâsime mahsûs olan ibâdâtın ilcâ'ât-ı tabî'iyye âsârı olması daha ziyade akla mülâyim gelir. Nitekim de öyledir. Binâen 'alâ-zâlik âyet-i celîle-i rabbâniyyenin mefâd-ı 'âlîsi daha pek çok me'âliyyât-ı mühimme ile mâlî ise de acz-i beyan bu kadar ile iktifâya icbar eyledi. Mâ-ba'dini erbâb-ı fazla bırakıyoruz.

□□□□□□□□□□ □□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□.

Kastamonu'da Sûfî-zâde

Mehmed Tefvîk

Bir Tefsir: Bakara Sûresi 185. Âyet-i Kerîme

Hazırlayan ve Editör: Emir Çakır

Link

https://isamveri.org/pdfofm/D00524/1328_174/1328_174_MEHMEDT.pdf